

VZDELÁVANIE DETÍ CUDZINCOV

Janka Píšová, Karol Csiba

Erasmus+ SLOVENČINA PRE DETI CUDZINCOV

<https://www.statpedu.sk/sk/erasmus-slovencina-deti-cudzincov.html/>

- Manuál pre inklúziu detí cudzincov do výchovno-vzdelávacieho procesu v SR
- Workshop k Manuálu
- Prekladový slovník základných pojmov pre ZŠ
- Učebnica slovenčiny prvého kontaktu
- Slovenčina pre každý ročník ZŠ pre deti cudzincov
- Slovenčina pre deti s iným materinským jazykom v podmienkach predškolského vzdelávania

ŽIACI – CUDZINCI

*Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)
a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 146 ods. 1)*

- deti osôb, ktoré sú občanmi iného štátu alebo osôb bez štátnej príslušnosti, s povoleným pobytom na území Slovenskej republiky
- deti žiadateľov o udelenie azylu na území Slovenskej republiky
- deti Slovákov žijúcich v zahraničí
- deti ako žiadatelia o udelenie azylu
- deti ako cudzinci, ktorí sa nachádzajú na území SR bez sprievodu zákonného zástupcu

TYP ŠKOLY	ŠKOLSKÝ ROK			
	2015/2016	2016/2017	2018/2019	2019/2020
materské školy	498	619	761	656
špeciálne materské školy	1	0	5	9
základné školy	1 596	1 942	2 682	2 724
špeciálne základné školy	39	36	32	66
gymnáziá	486	595	809	855
konzervatóriá	32	34	41	38
stredné odborné školy	269	360	679	818
špeciálne stredné školy	3	2	10	13
SPOLU	2 425	3 588	5 005	5 179

PRED PRÍCHODOM ŽIAKA DO ŠKOLY

- súbor materiálov a formulárov
- tlmočník
- koordinátor
- patrón
- spolupráca

SÚBOR MATERIÁLOV A FORMULÁROV

- v materinskom jazyku žiaka/zákonných zástupcov, resp. aspoň v jednom zo svetových jazykov
- základné informácie o systéme vzdelávania v SR, škole, školskom klube detí, školskom poriadku, stravovaní, mimoškolských aktivitách
- kontakty na dôležité osoby
- slovníček dôležitých pojmov

TLMOČNÍK

KOORDINÁTOR

- vhodné zabezpečiť tlmočenie
- tlmočníkom môže byť aj niekto z pedagogického zboru, resp. niekto zo spolužiakov

- určiť zodpovednú osobu, ktorá by koordinovala bezproblémové začlenenie žiaka-cudzinca do vzdelávacieho procesu, napr. výchovný poradca

PATRÓN

- Spolužiak/spolužiaci, ktorí sa stanú sprievodcami novým školským prostredím, budú pomáhať s úlohami a pod. Začlenenie žiaka do triedneho kolektívu je tak oveľa efektívnejšie.
- Odporúča sa určiť minimálne dvoch patrónov, aby každý z nich zodpovedal za niečo iné, napr. jeden môže chodiť so žiakom na obed, ďalší s ním trávi prestávky a pod.
- Robiť patróna je pre žiaka veľmi náročné a nemôže to robiť každý. Vždy treba dopredu konzultovať, či dotyčný žiak je ochotný robiť patróna.

PRÍCHOD ŽIAKA DO ŠKOLY

- prijímací rozhovor s rodičmi/zákonným zástupcom žiaka
- prijímací rozhovor so žiakom

ROZHOVOR S RODIČMI/ZÁKONNÝM ZÁSTUPCOM A ŽIAKOM

- aspoň tri dni pred samotným nástupom žiaka do školy;
- vedenie školy, koordinátor, žiak, rodičia/zákonný zástupca, prípadne tlmočník;
- získanie potrebných informácií o žiakovi, očakávaníach, požiadavkách, ďalšej komunikácii a spolupráci, ktoré umožnia vypracovať plán začlenenia žiaka do vzdelávacieho procesu
- poskytnutie dôležitých informácií pre žiaka a rodičov/zákonného zástupcu

ŠKOLA, TRIEDA

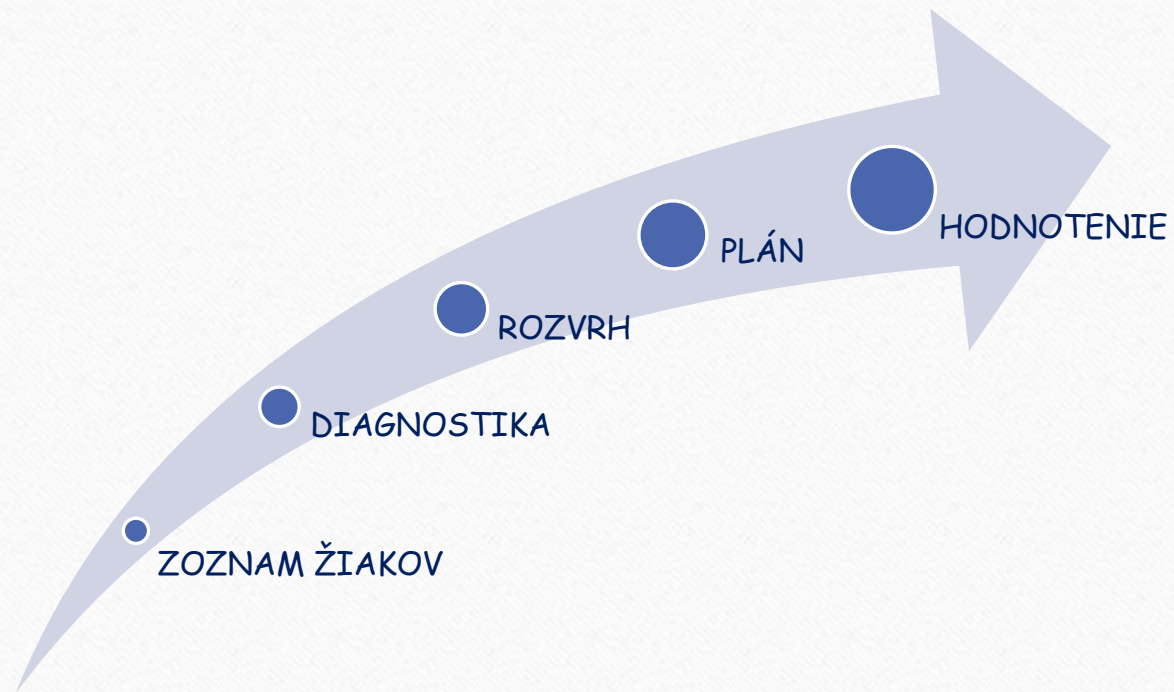
- orientačné miesta v škole
- mapka školy
- obrázky znázorňujúce základné potreby, školské pomôcky a pod.
- rešpektovať a reflektovať kultúrne a náboženské sviatky pôvodnej krajiny žiaka
- vybrať vhodnú triedu
- nekumulovať v jednej triede vyšší počet žiakov-cudzincov
- umožniť rodičom v prvých dňoch po príchode do školy prítomnosť na hodinách
- oboznámiť spolužiakov s príchodom nového spolužiaka

- privítať žiaka a predstaviť ho ostatným pedagógom a spolužiakom
- zabezpečiť identifikačnú kartičku
- správne vysloviť žiakovo meno
- vybrať vhodné miesto v triede
- dbať na to, aby nastavené pravidlá boli jasné a nemenné, zrozumiteľné a vždy rovnako komunikované
- zrozumiteľne zadávať úlohy, vysvetľovať
- často sa nového žiaka pýtať, dať mu možnosť rozprávať, dať mu možnosť vyniknúť
- zadať úlohu, ktorú „môže zvládnuť práve len nový žiak“
- zapájať žiaka aj do mimoškolskej činnosti

KURZY ŠTÁTNEHO JAZYKA

- pre deti cudzincov: základné a rozširujúce kurzy štátneho jazyka
- organizačne a finančne zabezpečujú odbory školstva okresných úradov v sídle kraja v spolupráci s orgánmi územnej samosprávy
- v prípade potreby dieťaťa zabezpečí riaditeľ školy pedagogického zamestnanca na realizáciu jazykového kurzu slovenského jazyka
- jazykové kurzy nie sú obmedzené a realizujú sa podľa potreby žiakov

AKO SI ZORGANIZOVAŤ VÝUČBU SLOVENSKÉHO JAZYKA AKO CUDZIEHO JAZYKA?

ZOZNAM ŽIAKOV

MENO A PRIEZVISKO:

TRIEDA:

VEK:

KRAJINA PÔVODU:

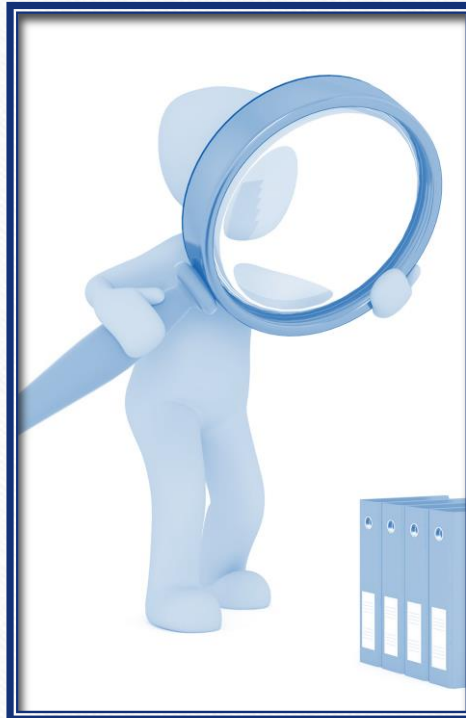
MATERINSKÝ JAZYK:

INÉ JAZYKY:

VZDELANIE:

DIAGNOSTIKA

- ✓ stanoviť si jazykovú úroveň
- ✓ písomný test
- ✓ rozhovor
- ✓ navrhnuť počet hodín SJ

TEACHING ABOUT REFUGEES.

Teachers' Toolkit Language Acquisition Guide.
UNHCR, 2017

SPOLOČNÝ EURÓPSKY REFERENČNÝ RÁMEC PRE JAZYKY

<http://www.statpedu.sk/files/sk/publikacnoscinnost/publikacie/>

DIAGNOSTIKA

TEST A ROZHOVOR

- sledujeme, či žiak porozumel otázkam, inštrukciám; zrozumiteľnosť prejavu; bohatosť slovnej zásoby;
- žiak od 3. ročníka – písomný test zameraný na čítanie s porozumením, písanie, gramatiku + rozhovor
- žiak 1. a 2. ročníka + tí, čo nevedia čítať a písať latinkou – rozhovor, ktorého súčasťou sú aj úlohy
- podľa stanovenej úrovne navrhnúť počet hodín slovenského jazyka ako cudzieho jazyka

ROZVRH

Rozvrh hodín
1. C

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Po	<i>SJL</i>	<i>SJL</i>	<i>TSV</i>	<i>MAT</i>	<i>AJU</i>	
Ut	<i>SJL</i>	<i>SJL</i>	<i>MAT</i>	<i>PVO</i>		
St	<i>TSV</i>	<i>MAT</i>	<i>SJL</i>	<i>VYV</i>	<i>VYV</i>	
Št	<i>ETV/NBY</i>	<i>SJL</i>	<i>SJL</i>	<i>PVO</i>		
Pi	<i>SJL</i>	<i>SJL</i>	<i>MAT</i>	<i>HUV</i>		

Šk. rok: 2019/2020

ROZVRH

- podľa potreby každého žiaka
- konzultovať s triednym učiteľom, vedením školy, rodičmi
- žiak by mal absolvovať výchovné predmety so svojou triedou a aspoň jednu hodinu z každého predmetu
- **miestnosť:** ideálne stála učebňa – materiály, plagáty na stenách, gramatické tabuľky

PLÁN

<http://www.statpedu.sk/sk/vzdelavanie/vzdelavanie-deti-cudzincov/>

*Jazykový kurz. Vyučovanie štátneho jazyka pre deti cudzincov.
Metodické odporúčania*

*Metodické odporúčania na vyučovanie slovenského jazyka
v základnom a rozširujúcom kurze štátneho jazyka pre deti
cudzincov*

*Učebný plán pre základný a rozširujúci jazykový kurz štátneho
jazyka pre deti cudzincov*

PLÁN

- vytvoriť si učebný plán a stanoviť ciele
- pomôže určiť:
 - čo je podstatné
 - ako si stanoviť minimum, ktoré má žiak zvládnuť
 - čo konkrétne žiaka učiť
 - čo je pre žiaka užitočné
 - z čoho žiaka hodnotiť
- možnosť pracovať postupne alebo si vybrať témy, ktoré sú v danej chvíli pre žiaka najdôležitejšie, čo najviac potrebuje

OSOBNOSTNÉ
KVALITY

VEDOMOSTI

EMOČNÉ
KVALITY

ZRUČNOSTI

KOMPETENCE

POSTOJE

SCHOPNOSTI

HODNOTY

HOVORENIE, POČÚVANIE S POROZUMENÍM, ČÍTANIE S POROZUMENÍM, PÍSANIE

- spájať s praktickou, konkrétnou a reálnou situáciou
- učíme slová, vety, ktoré žiakov obklopujú, ktoré budú potrebovať
- naučiť porozumieť: *Vezmi si; Otvor si, Ako sa voláš?, na chodbe, v triede...*
- naučiť písať slovenskú abecedu – slová, ktoré musia vedieť (*meno a priezvisko*)
- pripraviť pre žiaka obrázky znázorňujúce základné potreby (*som hladný, smädný, potrebujem ísť na WC*), školské pomôcky, výrazy potrebné v konkrétnych situáciách (*bolí ma, potrebujem*)

PRAVOPIS

GRAMATIKA

VÝSLOVNOSŤ

SLOVNÁ ZÁSoba

HOVORENIE

- spájať nácvik hovorenia s praktickou, konkrétnou a reálnou situáciou
- každý žiak musí prehovoriť – sám, v interakcii s učiteľom, so spolužiakom
- dávať žiakom presné inštrukcie, modelové dialógy, výber možností
- využívať dialógy
- nezabúdať na nácvik výslovnosti

POČÚVANIE S POROZUMENÍM

- nie je nevyhnutné porozumieť každému slovu – globálne porozumenie
- naučiť zachytiť dôležité informácie
- simulovať reálnu komunikačnú situáciu, nahrávku prehrávať 2 x

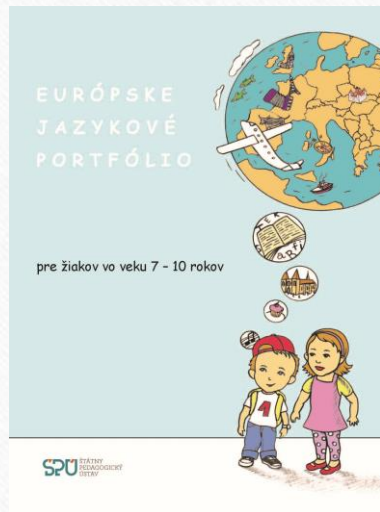
ČÍTANIE S POROZUMENÍM

- pripraviť žiakov na čítanie, motivovať ich
- učiť žiakov orientovať sa v texte (hľadanie informácií viažucich sa k reálnym situáciám)
- pracovať s autentickými textami (jedálny lístok v jedálni, rozvrh hodín, texty z novín, časopisov), modifikovať ich
- využívať dialógy
- spájať grafickú podobu slova s jeho zvukovou podobou
- využívať čítanie na nácvik výslovnosti; na štúdium gramatiky – vyvodenie pravidiel; na zoznámenie sa so sociokultúrnymi témami

PÍSANIE

- písanie zamerať na konkrétne situácie
- diktovať slová, po nich kratšie vety, až potom dlhší text, ktorý žiaci poznajú
- pripraviť jazykové štruktúry/modely

HODNOTENIE

- ✓ ústna pochvala
- ✓ priebežné testy, kvízy
- ✓ sebahodnotenie/portfólio

<http://www.statpedu.sk/sk/publikacna-cinnost/odborne-informacie/>

HODNOTENIE

- definovať si kritériá hodnotenia, špeciálne pre konkrétneho žiaka
- ústna pochvala – pochváliť aj za malý úspech/pokrok
- priebežné testy, kvízy
- sebahodnotenie/portfólio – žiaci si vyplňajú sami, učiteľ môže potvrdiť dosiahnutú schopnosť, znalosť, zručnosť svojím podpisom – slúži nielen na sledovanie pokrokov žiaka, ale uľahčuje aj komunikáciu

Európske jazykové portfólio (pdf. verzia aj verzia s možnosťou na vpisovanie)

<http://www.statpedu.sk/sk/publikacna-cinnost/odborne-informacie/>

METODICKÝ POKYN č. 22/2011

Čl. 11, ods. 1 – 4

- Žiak 1. ročníka základnej školy, ktorého materinský jazyk je iný ako vyučovací jazyk navštevovanej základnej školy, sa hodnotí „z vyučovacieho jazyka s prihliadnutím na úroveň prospechu z ostatných predmetov“.
- Žiak 2. až 9. ročníka základnej školy „sa počas dvoch hodnotiacich období hodnotí najmenej takou úrovňou prospechu, ktorá zodpovedá prospechu z vyučovacieho jazyka na poslednom vysvedčení“. Po uplynutí dvoch hodnotiacich období „sa uplatňujú v ďalších dvoch hodnotiacich obdobiach z vyučovacieho jazyka miernejšie kritériá“.
- Pri hodnotení žiaka v prvom a druhom školskom roku „sa hodnotia jeho vecné vedomosti a nie úroveň jeho jazykovej správnosti“.

ZARADENIE DO ROČNÍKA

- zákon č. 245/2008 Z. z. § 146 Vzdelávanie cudzincov

FAKTORY:

- vek žiaka
- jazyková bariéra
- žiaci vo veku 14 – 15 rokov
- žiaci s nedostatočným predchádzajúcim vzdelaním alebo s prerušeným vzdelaním

ŠKOLSKÝ ZÁKON § 146 ods. 4

- Deti žiadateľov o udelenie azylu, deti azylantov, deti cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana zaraďuje do príslušného ročníka riaditeľ školy po zistení úrovne ich doterajšieho vzdelania a ovládania štátneho jazyka najneskôr do troch mesiacov od začatia konania o udelenie azylu, deti odíedencov najneskôr do troch mesiacov od začatia konania o poskytnutie dočasného útočiska.
- Z dôvodu nedostatočného ovládania štátneho jazyka možno dieťa podmiennečne zaradiť do príslušného ročníka podľa veku, a to najviac na jeden školský rok.

VEK ŽIAKA

- Prax ukazuje, že aj napriek neznalosti slovenského jazyka nie je vhodné zaradiť žiaka do ročníka nezodpovedajúceho jeho veku.
- V niektorých prípadoch je možné žiaka zaradiť maximálne o jeden ročník nižšie.
- Medzi mladšími spolužiakmi sa žiak väčšinou necíti dobre, môže mať problémy s komunikáciou so spolužiakmi na inej vývojovej úrovni, čo môže prehĺbiť pocity frustrácie a viesť k pasivite alebo k dominantnému až agresívnemu správaniu.

JAZYKOVÁ BARIÉRA

- Ani úplná neznalosť slovenského jazyka neznamena zaradenie žiaka do nižšieho ročníka.
- Žiak-cudzinec potrebuje výučbu slovenského jazyka ako cudzieho jazyka, nie slovenský jazyk z nižších ročníkov, pretože aj tam sa slovenský jazyk učí ako materinský jazyk. Preto zaradenie žiaka do nižších ročníkov nie je pre neho žiadnou výhodou.
- Pre deti cudzincov sa na odstránenie jazykových bariér organizujú základné a rozširujúce kurzy štátneho jazyka.

ŽIACI VO VEKU 14 – 15 ROKOV

- Pri tejto vekovej skupine žiakov je nutné, vzhľadom na blížiaci sa prechod na strednú školu a Testovanie 9, zamerať sa na jazykovú prípravu a zohľadniť túto skutočnosť pri voľbe vhodného ročníka.

ŽIACI S NEDOSTATOČNÝM PREDCHÁDZAJÚCIM VZDELANÍM ALEBO S PRERUŠENÝM VZDELANÍM

- Ide o žiakov, ktorí vekom patria do určitého ročníka, ale ich dokumentácia ani znalosti tomu nezodpovedajú. Aj napriek tomu by títo žiaci mali byť zaradení do príslušného ročníka podľa veku.
- Nedostatočné, prerušené alebo inak skrátené vzdelanie by nemalo byť impulzom pre zaradenie žiaka o niekoľko ročníkov nižšie.

ZDROJE

- ĎURANOVÁ, Denisa – PÍŠOVÁ, Janka et al. *Vstupná analýza zameraná na základné informácie týkajúce sa vzdelávania detí cudzincov v Slovenskej republike.; Príklad dobrej praxe školy v oblasti inklúzie detí cudzincov; Vzdelávacia aktivita (materiál pre učiteľov).*
Projekt Erasmus+ č. 2016-1-1-CZ01-KA202-024034 Teacher's training to the inclusion of the children of foreigners (Vzdelávanie učiteľov k inklúzii detí cudzincov).
Dostupné na: <http://www.statpedu.sk/sk/o-organizacii/projekty/erasmus-vzdelavanie-ucitelov-k-inkluzii-deti-cudzincov/>
- PÍŠOVÁ, Janka – CSIBA, Karol. *Príprava na príchod nového žiaka-cudzinca do školy a legislatívne minimum.* In *Slovenčina ako cudzí jazyk (Príručka pre učiteľov).*
Bratislava : MPC, 2018.

LEGISLATÍVA

- *Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov*
- *Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*
- *Metodický pokyn č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy*

INTERNETOVÉ ZDROJE

- <http://www.statpedu.sk/sk/vzdelavanie/vzdelavanie-deti-cudzincov/>
- www.cizinci.nidv.cz
- www.inkluzivniskola.cz
- www.meta-os.cz
- www.ecml.at/ECML-Programme/Programme2012-2015/Community/tabid/1836/Default.aspx
- <https://moodle.community.ecml.at/course/view.php?id=4>
- <http://maledive.ecml.at/Home/tabid/3598/language/en-GB/Default.aspx>

OBRÁZKY: pixabay.com; <https://www.zsstaratura.sk/>

